

אני פוקד עליכם, שרפו אותי!

מגרמנית: סיון בסקין

ברטולט ברכט כתב את השירים המופיעים כאן בשנות ה-30 של המאה העשרים, עם עליית היטלר לשלטון. מיד לאחר מכן הוא נאלץ לעזוב עם משפחתו את גרמניה. השירים, המציגים סטירה ישירה מאוד על המשטר הנאצי המתהווה והמתחזק, נכתבו בשווייץ ובעיקר בדנמרק, שם שהה המשורר עד 1939.

הו גרמניה, אם חיוורת

שִׁדְּבֵרוּ אַחֲרַיִם בְּשֵׁם בְּשֵׁתֶם,
אֲנִי מְדַבֵּר בְּשֵׁם בְּשֵׁתִי.

הו גֶּרְמַנְיָה, אִם חוֹרֵת!
אֵיךְ אַתְּ יוֹשֶׁבֶת מְטֹנֶפֶת
בֵּין הָעַמִּים.
בֵּין הַמְּזֻהָמִים –
הַמְּזֻהָמֶת מִכָּלֵם.

הָעֵנִי שֶׁבְּבִנְיָךְ
שׁוֹכֵב הָרוֹג.

כִּשְׁהוּא רָעַב מְאֹד,
בְּנִיךְ הָאֲחֵרִים
הֲרִימוּ יָד עָלָיו.
וְזֶה נֹדֵעַ.

עם ידיהם המורמות,
המורמות על אחיהם,
כעת הם סובבים סביבך
וצוחקים לך בפנים.
וזה ידוע.
ובביתך
עולה צרחה רמה של שקר.
ואלו האמת
צריכה לשחק.
האין זה כך?

מדוע כל המדכאים מהלליך, ואלו
המדכאים מקלליך?
המנצלים
מצביעים עליך, ואלו
הנצלנים משבחים את השיטה
שנבנתה בתוך ביתך!

וכך כלם רואים אותך,
את השכל הנסתר של שמלתך, המדממת
את דם בניך
הטובים מכל.

הדבורים העולים מחדרי ביתך מעוררים רק לעג.
מי שרואה אותך תופס סכין,
כאלו לפניו שודדת.

הו גרמניה, אם חורת!
מה עוללו לך בניך,
שאת יושבת בין העמים –
משא ללעג או לאימה!

1933

שיר על היטלר הצבעי²⁸

1

היטלר הצבעי
אמר: יפים שלי, אולי אני!
לקח דלי צבע ומברשת,
צבע את הבית הגרמני.
את כל הבית הגרמני.

2

היטלר הצבעי
אמר: תראו, בנין חדש בטראח!
את החורים, הקלופים, את התקרה המעפשת –
בצבע את הכל מרח.
את כל החרא הוא מרח.

3

אוי, היטלר הצבעי,
רואים שאתה לא בנאי גדול.
כשעל הצבע שלך ירד קצת גשם,
אז כל הדרעק שוב יחשף לכל,
המחראה כלה שוב תחשף לכל.

4

היטלר הצבעי
ללמד דבר זולת הצבע לא טרח,
וכשנתנו לו להתפרע,
בחרא את הכל מרח.
את כל גרמניה הוא מרח.

28 בבחירה בין הצורה התקנית "צבע" לבין הצורה העממית "צבעי" העדפתי את הצורה העממית, שמתבקשת בעיניי בשיר הזה. כך נהג גם ה. בנימין, האחראי לתרגום הקודם של השיר הזה לעברית (גלות המשוררים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, הדפסה שש-עשרה, 2016, עמ' 121).

כשהרשע בא, כמו שגשם יורד

כְּמִי שֶׁנִּגְשׁ אַחֲרֵי שְׁעוֹת הָעֲבוּדָה עִם מִכְתָּב הַשּׁוֹב לְאַשְׁנֵי הַדָּאָר: וְהָאֲשָׁנִי כְּבָר נִסְגָּר.
כְּמִי שֶׁרוֹצֵה לְהִזְהִיר אֶת הָעִיר מִמְּבוּל: אֲבָל הוּא דוֹבֵר שְׁפָה אַחֲרָת. אִישׁ לֹא יִבְיִנוּ.
קִקְבָּצֵן הַנוֹקֵשׁ בְּפַעַם הַחֲמִישִׁית עַל הַדִּלְת שְׁבָה כְּבָר קִבַּל אַרְבַּע נְדָבוֹת: הוּא בְּפַעַם
הַחֲמִישִׁית רָעַב.
כְּמִי שֶׁפָּצְעוּ שׁוֹתֵת דָּם, מִמֵּתִין לְרוּפֵא: דָּמוֹ מִמְּשִׁיף לְקִלְחָת.

כֶּךָ אָנוּ בָּאִים וּמְדוּחִים שֶׁנִּפְלְנוּ קֶרֶבֶן לְרָשָׁע.

כְּשֶׁדוּחֵנוּ בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁחֲבַרְיָנוּ נִשְׁחָטִים לְאֵטִים, עֲלֵתָה זַעֲקָה שֶׁל שֶׁבֶר. אֲזוֹ נִשְׁחָטוּ
מֵאָה מֵאֵתְנֵנוּ. אֲבָל אֲזוֹ נִשְׁחָטוּ אֶלֶף מֵאֵתְנֵנוּ, וְלֹא הָיָה סוּף לְטִבַּח, וְאֲזוֹ הַתְּפִשְׁטָה הַשְּׁתִּיקָה.

כְּשֶׁהֲרָשָׁע בָּא, כְּמוֹ שֶׁגֶשֶׁם יוֹרֵד, אִישׁ אֵינְנוּ קוֹרֵא עוֹד: דֵּי!

כָּכָל שֶׁמְצַטְבְּרִים הַפְּשָׁעִים, הֵם אֵינָם נִרְאִים עוֹד לְעֵינַי. כְּשֶׁאֵי אֶפְשָׁר עוֹד לְשִׂאת אֶת
הַסֶּבֶל, הַזַּעֲקוֹת כְּבָר אֵינָן נִשְׁמָעוֹת.
גַּם הַזַּעֲקוֹת יוֹרְדוֹת כְּמוֹ גֶשֶׁם שֶׁל קִיץ.

שיר גרמוני (אנה, אל תבכי)

הֵם שׁוֹב מְדַבְּרִים עַל זְמַנִּים אֲדִירִים.

(אָנָּה, אֵל תִּבְכִּי)

הַמּוֹכֵר יִרְשֵׁם לָנוּ מוֹצְרִים.

הֵם שׁוֹב מְדַבְּרִים עַל כְּבוֹד מְזֻהָר.

(אָנָּה, אֵל תִּבְכִּי)

בְּאֶרֶץ לֹא נִשְׂאָר שׁוֹם דָּבָר

לְהִכְנִיס לְסִיר.

הֵם שׁוֹב מְדַבְּרִים עַל נִצְחוֹנוֹת וַתְּהִלָּה.

(אָנָּה, אֵל תִּבְכִּי)

הֵם לֹא יִתְפָּסוּ אוֹתִי כְּבָר לְעוֹלָם.

הַמְצַעֵד הָאֲדִיר, הַמְצַעֵד הָאֲדִיר,
(אָנָּה, אֵל תְּבַכִּי)
כְּשֶׁאֲשׁוּב אֶל הָעִיר,
אֲשׁוּב תַּחַת דָּגַל אַחֵר.
אֵל תְּבַכִּי, יְקִרָּה!

1937

שריפת הספרים

לְפָקֶדֶת הַמִּשְׁטֵר, סְפָרִים שֶׁהֵכִילוּ יַדַּע מִזִּיק
נְדוּנוֹ לְשִׂרְפָה פְּמַבִּית, וּבְכָל מְקוֹם
שְׁוֹרִים אֶלְצוּ לְמִשְׁן עֵגְלוֹת מְלֹאוֹת בְּסִפְרִים
אֶל הַמּוֹקְדִים. אִזְ גְּלֶה מְשׁוֹרֵר אֶחָד
גּוֹלָה, אֶחָד הַמְעֵלִים בְּיוֹתֵר, בּוֹעֵזוּעַ נֶפֶשׁ,
בְּרִשִׁימַת הַסְּפָרִים שְׁנוּעָדוֹ לְשִׂרְפָה, שֶׁסְּפָרִיו
נִשְׁכָּחוּ. הוּא אֵץ אֶל שְׁלַחַן הַכְּתִיבָה
בּוֹעֵם, וְכָתֵב מִכְתָּב לְבַעֲלֵי הַשְּׂרָרָה.
שִׁרְפוּ אוֹתִי! כָּתֵב בְּעֵט מְרַחֵף, שִׁרְפוּ אוֹתִי!
אֵל תַּעֲשׂוּ לִי אֵת זֶה! אֵל תִּשְׁאִירוּ אוֹתִי מְאַחֵז!
הֵאֵם לֹא סִפְרֵי תְּמִיד אֵמֶת בְּסִפְרֵי? וְעַכְשָׁו
אַתֶּם הוֹפְכִים אוֹתִי לְשִׁקְרָן! אֲנִי פּוֹקֵד עֲלֵיכֶם,
שִׁרְפוּ אוֹתִי!

חרדות המשטר

1

תִּיר זֶר שְׁחֹזר מִהֲרִיף הַשְּׁלִישִׁי
נִשְׁאֵל מִי בְּאֵמֶת מוֹשֵׁל בּוֹ,
וְעֵנָה:
הַפְּחַד.

2

חָרָד,
עוֹצֵר הַמַּדְעֵן בְּאַמְצֵעַ וּכְנֹחַ, מִבֵּיט
חֹרֵר בְּקִירֹת הַדְּקִים שֶׁל חֲדָרוֹ. הַמּוֹרָה
שׁוֹכֵב בְּלִי שְׁנָה, מֵהֲרַהֵר
בְּמִלָּה אֶפְלָה שְׁזוֹרֵק הַמְּפַקֵּחַ.
הַזְּקֵנָה בְּמַכְלֵת מְכֻסָּה אֶת פִּיהָ בְּאַצְבָּע רוֹעֵדָת, עוֹצֵרָת
מְלָה שֶׁל כַּעַס עַל קִמְח גְּרוּעֵ. חֲרָד
מִבֵּיט הָרוּפֵא בְּסִימְנֵי הַחֲנֵק עַל צוּאֵר הַחוֹלָה. מְלֵאֵי חֲרָדָה
מִבֵּיטִים הַהוֹרִים עַל יַלְדֵיהֶם, שְׂמָא הֵם בּוֹגְדִים.
אֶפְלוּ הַגּוֹסְסִים
מְחַרְשִׁים אֶת קוֹלָם הַנְּחִלָּשׁ, כְּשֶׁהֵם נִפְרָדִים
מִקְרוֹבֵיהֶם.

3

אָבֵל גַּם הַחֲלֻצוֹת הַחוּמוֹת בְּעֵצָמָם
פּוֹחֲדִים מֵהָאִישׁ שְׂאִינוּ מְנִיף אֶת זְרוּעוֹ
וּמְאֵימִים מְכַל מִי שְׂאוֹמֵר לָהֶם
בְּקָר טוֹב.
הַקּוֹלוֹת הַגְּבוּהִים שֶׁל הַמְּפַקְדִים
מְלֵאֵי חֲרָדָה כְּצוֹחַת חֲזִירוֹן
הַמְּמַתִּין לְסִמֵּן הַשְּׂחִיטָה, וַיִּשְׁבְּנִים שְׂמִנְמָנִים
מִזֵּעִים חֲרָדָה בְּכִסְאוֹת הַמְּשֻׁרָד.

4

מְדוּעַ
כֵּלֶם כָּל כֵּן פּוֹחֲדִים מֵהַמְּלָה הַחֶפְשִׁית?

5

בְּשֵׁל כַחוּ הָעֵצוּם שֶׁל הַמְּשֻׁטָר,
הַמְּחַנּוֹת וּמְרַתְפֵי הָעֵנּוּיִים הָעוֹמְדִים לְרִשׁוֹתוֹ,
שׁוֹטְרִיו מְדַשְׁנֵי הָעֵנָג,
שׁוֹפְטֵיו הַמְּאֵימִים אוֹ הַמְּשַׁחֲתִים,
תִּיקוּיֹתָיו עִם רְשִׁימוֹת הַחֲשׂוּדִים בְּבִגְדָה,

הממלאות בנינים שלמים עד הגג –
אפשר היה לחשב שהמלה החפשית
של אדם פשוט לא תטריד את מנוחתו.

6

אבל הריך השלישי שלהם מזכיר
את מבנה הטאר האשורי, מבצר עצמתי,
ששום צבא לא כבש (כך אומר הספור),
אבל מלה חפשית יחידה שנאמרה בתוכו
פוררה אותו לאבק.

1937

מתוך "מדריך מלחמה גרמני"

על הקיר משרבט בגיר: "הם רצו מלחמה".
מי שכתב זאת, כבר נהרג.

גנרל, הטנק שלך הוא מכונה חזקה

גנרל, הטנק שלך הוא מכונה חזקה.
הוא מכסח יער ורומס מאה איש.
אבל יש בו כשל אחד:
הוא זקוק לנהג.

גנרל, מטוס הקרב שלך הוא חזק.
הוא מהיר מסופה ומרים יותר ממשקל של פיל.
אבל יש בו כשל אחד:
הוא זקוק לטכנאי.

גִּנְרֵל, הָאָדָם הוּא מוֹעִיל מְאֹד:
הוּא יְכוּל לְטוֹס, הוּא יְכוּל לְהַרְג.
אָבֵל יֵשׁ בּוֹ כְּשֶׁל אֶחָד:
הוּא יְכוּל לְחַשֵּׁב.

על המונח "מהגרים"

השם שנתן לנו, תמיד היה שגוי בעיני:
מהגרים.

פרושו עוזבים. אך אנחנו
לא עזבנו לשום מקום, לא בחרנו
מרצוננו החפשי בארץ אחרת. לא עזבנו
לארץ אחרת כדי להשאיר בה, אולי לתמיד,
אלא ברחנו. אנו גרשנו, הגלינו.
והארץ שאותנו קבלה היא גלות ולא בית.

כך אנחנו יושבים, קרוב ככל האפשר לגבולות,
מחכים ליום השיבה, שמים לב לכל שנוי זעיר ביותר
מעבר לגבול, את כל מי שמגיע
חוקרים בקפידה, בלי לשכח דבר, בלי לוותר על דבר,
בלי לסלח דבר ממה שקרה, בלי לסלח דבר.
אח, דממת החטא לא תשלה אותנו! אנו שומעים צעקות
מהמחנות שלהם עד לכאן. אנחנו עצמנו
כמעט כשמועות על זועות, שהסתננו
מעבר לגבול. כל אחד מאתנו,
שנדחק בהמון בנעלים קרועות,
מעיד על חרפה שאת ארצנו הכתימה.
אבל איש מאתנו
לא ישאר כאן. המלה האחרונה מכלן
עוד לא נאמרה.

1937